

Akkerranden in de knel

Akkerranden zijn nauwelijks meer in trek bij akkerbouwers. Vergoedingen zijn weggefallen en groenbemesters genieten vaak de voorkeur bij invulling van de vergroeningseisen. Ook zijn er praktische hobbels, zoals de rand onkruidvrij houden. Maar er zijn ook mooie voordelen: minder middelengebruik en minder emissie.

Jeroen Willemse van DLV Plant vindt het jammer dat akkerranden steeds meer uit het zicht raken. „De overheid heeft de afgelopen jaren miljoenen euro’s uitgegeven om akkerranden op te zetten en te behouden. En dat heeft onmiskenbaar mooie dingen opgeleverd, zowel voor boeren als voor het milieu. Akkerranden geven meer biodiversiteit en zijn emissieverlagend omdat er verder vanuit de slootkant wordt gespoten. En ook niet onbelangrijk: mensen vinden het mooi om te zien. Maar met het nieuwe

GLB-beleid in aantocht zijn de vergoedingen en steunbedragen van provincies en waterschappen fors kleiner geworden. Bovendien zijn er allerlei – voor een deel nog onduidelijke – regels en voorwaarden opgenomen voor akkerranden, waardoor het zeer lastig is om ze enigszins rendabel aan te leggen. Met name de mogelijkheid om groenbemesters in te zetten om zo aan de vergroeningseisen te voldoen brengt de akkerrand behoorlijk in de verdrukking.” Overigens begrijpt Willemse de akkerbouwers

maar al te goed dat ze – waar mogelijk – voor groenbemesters kiezen. „Dat is relatief gemakkelijk in de bedrijfsvoering in te passen en is ook goed te overzien.”

FAB-projecten

Kennis over en ervaring met akkerranden is ondertussen ruimschoots voorhanden, stelt Willemse. Al in 2002 werd het FAB-project (Functionele Agro Biodiversiteit) geformuleerd. Dit project had als doel

Bij een akkerrand van 3 meter breed is het effect van natuurlijke vijanden zichtbaar tot 75 meter in het perceel. Daarna wordt het minder. Bij consumptieaardappelen en granen is dat nog niet zo erg, maar bij pootaardappelen en lilibollen kan dat echt niet.

de telers de verhouding tussen bladluizen en natuurlijke vijanden goed in de gaten houden. Aan de hand van een schadedrempel werd een afweging gemaakt om wel of niet een bespuiting uit voeren."

Vooraf het scouten is voor veel telers een eye-opener geweest, stelt Guldemond. „Met deze manier van werken krijg je veel meer inzicht in de plaagdruk op je perceel. In de praktijk blijkt dat je – vaker dan gedacht – helemaal niet hoeft te spuiten om de luizen onder controle te houden, omdat de natuurlijke vijanden dat heel goed kunnen. En als een bespuiting toch nodig is, adviseren we om een middel te kiezen waarbij de natuurlijke vijanden van de bladluis gespaard blijven. Op deze manier krijg je een robuuster systeem waarbij je op de lange duur veel minder hoeft te spuiten.“

Nadelen

DLV'er Willemse onderschrijft graag de door Guldemond genoemde plussen van de FAB-projecten, maar stelt dat er zeker ook minnen zijn. „Een goede en mooie rand is best ingewikkeld om aan te leggen. De onkruidbestrijding is lastig en je kunt de rand niet bemesten of bespuiten. Heb je een eenjarige akkerrand en ga je het jaar erop weer tot aan de sloot boeren, dan zit je in dat jaar met veel onkruid tot aan de sloot, waar dan weer extra gespoten moet worden“, somt hij een paar belangrijke nadelen op. Ook kunnen er soms wat meer slakken, ritnaalden en schimmels voorkomen in percelen naast akkerranden, al wil de adviseur daar ook weer niet al te veel gewicht aan toekennen. „Feitelijk is dit nadelige effect is niet groter dan vroeger, toen het gewas nog tot aan de sloot kwam. Ook toen zag je in de eerste meters tegen de sloot aan meer ritnaalden en slakken. Het enige wat er gebeurt, is dat het probleem wat opschuift.“

Een ander lastig punt is dat het effect van de natuurlijke vijand op het perceel steeds kleiner wordt naarmate je verder naar het midden van het perceel gaat. Willemse: „Dicht bij de rand zie je veel natuurlijke vijanden. Maar bij warmer weer, als de luizendruk hoger

is, vind je dieper in het gewas steeds minder natuurlijke vijanden en steeds meer luizen. De natuurlijke vijand kan het niet bijbenen en er moet dan toch gespoten worden. Bij een rand van 3 meter breed is het effect van natuurlijke vijanden zichtbaar tot 75 meter in het perceel. Daarna wordt het minder. Bij consumptieaardappelen en granen is dat nog niet zo erg, maar bij pootaardappelen en lilibollen kan dat echt niet. Al met al is de besparing op middel daardoor relatief klein.“

Soms kunnen er wat meer ritnaalden voorkomen in percelen naast akkerranden.

Emissiebeperking

Op het punt van emissiebeperking kan de akkerrand wel een grote en duidelijke bijdrage bieden, vindt de adviseur, al wordt die bijdrage op dit moment behoorlijk 'tegenwerkt' door een aanhoudende stroom van gebruiksbepalingen voor gewasbeschermingsmiddelen. „Het ene middel moet 6 meter uit de sloot, het andere 3 meter. Dat is voor de praktijk een nauwelijks werkbaar situatie. Wat mij betreft mag de overheid akkerranden best gaan verplichten, maar dan moeten de gebruiksmogelijkheden van middelen ook veel eenvoudiger en praktischer worden. Als je akkerranden mee laat tellen voor de vergroening en je stelt een hanteerbaar middelenbeleid in, dan zullen veel meer boeren merken dat een akkerrand van 3 meter heel eenvoudig is. Dat zou een enorm emissievoordeel zijn.“ ■

Zoeken naar passend mengsel

Aaldrik Venhuizen van Agrifirm is absoluut niet tegen akkerranden, maar zet wel kanttekeningen bij de mengsels. „Akkerranden hebben hun diensten bewezen, maar je moet wel goed kijken welk mengsel je naast welk gewas zet. Het is gebleken dat er mengsels zijn die waardplant zijn voor het Yn-virus, dat overgebracht wordt door luizen. Zo'n mengsel kun je wel eventueel naast granen, consumptieaardappelen of bieten zetten. Deze gewassen kunnen wel een luis hebben. De natuurlijke vijanden doen dan hun werk voldoende om een groot deel van de luizen op te ruimen. Naast pootaardappelen, waar we een nultolerantie voor luizen hebben, kun je zo'n mengsel niet zaaien. Je loopt de kans om virus te vergroten in plaats van te

verlagen. Dat hebben we de afgelopen tijd geconcludeerd. We zijn daar nu ook kennis over aan het opbouwen en daar moet nog veel op onderzocht worden. Dat is de afgelopen jaren nooit gedaan. Zo is een akkerrand met veel grassen erin naast uien ook niet de beste weg. Grassen zijn waardplanten voor trips, die weer schade aanbrengen in uien.“

Venhuizen stelt eveneens dat niet al het zaad van de NAK is gekeurd. In sommige bloemenmengsels komen waardplanten voor die het stengelaaftje bij zich dragen. Dit zorgt weer voor aaltjesvermeerdering. „Je kunt duidelijk niet elk mengsel naast elk gewas zetten. Akkerbouwers moeten daar goed over nadenken.“

om binnen het agrarisch gebied een hoge biologische diversiteit te ontwikkelen waardoor ziekten en plagen in gewassen bestreden worden door natuurlijke vijanden. Hierdoor zou het gebruik van chemische middelen teruggedrongen kunnen worden. In 2004 ging het project in de Hoeksche Waard van start. Vier boeren legden akkerranden aan waarop continu metingen werden gedaan om te kijken wat de effecten van de akkerranden waren. „In aardappelen en granen die naast akkerranden lagen, konden we al snel besparen op insecticiden“, weet Willemse nog goed.

Het CLM (Centrum voor Landbouw en Milieu) startte in 2009 samen met bijna honderd boeren in Flevoland een FAB-project op. „Onze insteek was om functionele randen aan te leggen die natuurlijke vijanden van bladluizen aantrekken, waardoor boeren minder zouden hoeven spuiten tegen luizen. Daarnaast gaven we adviezen over het beheer van de randen en organiseerden we veldbijeenkomsten met de boeren“, vertelt Adriaan Guldemond, adviseur bij CLM. De randen werden ook hier langs aardappelen en granen aangelegd en adviseurs van Agrifirm voerden regelmatig gewasinspecties uit in hun percelen. „Door regelmatig te scouten konden